

Handling 2025 nr 229

Redovisning av uppdrag att ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 25 september 2025 med tillägg enligt yrkande från MP, S och V den 4 november 2025 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Redovisning av uppdrag givet i budget 2024 till miljö- och klimatnämnden att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Grefab får i uppdrag att ta fram förslag på en enklare form av miljödifferentiering av avgiften, som kan genomföras inom befintligt kundregister. Förslaget ska inkludera en simulering över ekonomiska konsekvenser per båttyp och för den enskilda båtägaren. Miljö- och klimatnämnden ska bistå i arbetet. Därmed anses hemställan från miljö- och klimatnämnden besvarad.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från MP, S och V den 4 november 2025.

Axel Josefson (M) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på hemställan från miljö- och klimatnämnden samt tilläggsyrkande från MP, S och V den 4 november 2025.

Kommunstyrelsen beslutade först utan omröstning att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Kommunstyrelsen beslutade därefter utan omröstning att bifalla tilläggsyrkandet från MP, S och V.

Representanterna från M, D, L och KD antecknade som yttrande en skrivelse från den 22 oktober 2025.

Emmyly Bönfors (C) antecknade som yttrande en skrivelse från den 4 november 2025.

Göteborg den 12 november 2025
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna,
Kristdemokraterna

2025-10-22

5, SLK-2025-00891

Yttrande angående Redovisning av uppdrag att ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar

Yttrandet

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna och Kristdemokraterna yrkar bifall till tjänsteutlåtandet, vilket innebär att uppdraget antecknas och förklaras fullgjort. Hemställan avslås med hänvisning till det som framkommer i tjänsteutlåtandet. Särskilt vill vi lyfta fram att förslaget kräver en klassificering av fritidsbåtar, att i ett enskilt bolag bygga upp en lokal klassificeringsmetod och ett lokalt båtregister blir byråkratiskt och kostsamt, det saknas ett nationellt register för fritidsbåtar och tidigare försök med sådant register avvecklades 1992 eftersom det inte föll väl ut. Frågan får hanteras vidare i Grefabs styrelse utifrån gällande styrdokument och med en avvägning mellan ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter.

Tilläggsyrkande
Datum 2025-11-04

Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet
särskilt yttrande Centerpartiet

Yrkande angående redovisning av uppdrag att ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Grefab får i uppdrag att ta fram förslag på en enklare form av miljödifferentiering av avgiften, som kan genomföras inom befintligt kundregister. Förslaget ska inkludera en simulering över ekonomiska konsekvenser per båttyp och för den enskilda båtägaren. Miljö- och klimatnämnden ska bistå i arbetet. Därmed anses hemställan från miljö- och klimatnämnden besvarad.
2. I övrigt bifall till tjänsteutlåtandet

Yrkandet

Ett nationellt båtregister hade underlättat för att kunna göra en mer omfattande och miljödifferentierad båtplatsavgift, men vi ser inte att det är en nödvändighet för att kunna påbörja arbetet. Vi delar miljö- och klimatnämndens bedömning att det inom befintligt kundregister borde kunna göras någon form av enklare eller mer kategorisk miljödifferentiering och vill därför att alternativet vidare utforskas i samråd med miljö- och klimatnämnden. I nuvarande modell är det båtens storlek som avgör avgiften. Vi ser att modellen skulle kunna kompletteras med ytterligare parametrar så som till exempel båtens framdrift.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-09-25

Ärendenummer SLK-2025-00891

Handläggare

Anna Säveskog

Telefon: 031-368 03 90

E-post: anna.saveskog@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar

Stadsledningskontoret överlämnar, utan eget ställningstagande, miljö- och klimatnämndens hemställan avseende beslut i linje med vad som framgår av tilläggsyrkande från MP, S, V och C den 26 augusti 2025 § 131 för beslut i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Redovisning av uppdrag givet i budget 2024 till miljö- och klimatnämnden att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Ärendet är en redovisning av ett uppdrag givet i budget 2024 till miljö- och klimatnämnden att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar. Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktige kan förklara uppdraget fullgjort.

Miljöförvaltningen har i samverkan med Grefab undersökt hur en miljödifferentierad båtplatsavgift kan utformas och implementeras i Grefab:s verksamhet. Utredningen konstaterar bland annat att branschgemensamma miljökrav och ett register över fritidsbåtar krävs för implementering av en miljödifferentierad hamnavgift.

Förutom att besluta att godkänna redovisningen och att förklara uppdraget fullgjort, beslutade miljö- och klimatnämnden även att hemställa till kommunfullmäktige att fatta beslut i linje med vad som framgår av tilläggsyrkandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En miljödifferentierad hamnavgift utan ett nationellt båtregister bedöms innebära ökade administrativa kostnader för Grefab. Anledningen är att detta kräver egen insamling av uppgifter som motortyp, motorstyrka och använt bränsle, vilket i förlängningen kan leda till höjda avgifter för Grefab:s kunder. En framtida ökad elektrifiering av fritidsbåtsflottan kan skapa ökade intäkter för Grefab om investering i infrastruktur för elladdning sker och båtägare erbjuds laddning i hamnarna.

Bedömning ur ekologisk dimension

Fritidsbåtar bidrar till betydande miljöpåverkan, särskilt i grunda, vågskyddade områden. Fritidsbåtssektorn har stor påverkan både genom fysisk påverkan från bryggor och andra strukturer på land och i strandzon. Påverkan från båtarna sker genom utsläpp till luft, vatten och mark. En miljödifferenterad hamnavgift kan bidra till en ökad andel fritidsbåtar med lägre miljöbelastning. En sådan förändring har potential att minska utsläpp, buller och andra negativa effekter på vattenmiljö och ekosystem. Det kan även bidra till måluppfyllnad av huvudmålen och vissa delmål i miljö- och klimatprogrammet, bland annat att Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag.

Elbåtar lyfts ofta fram som ett alternativ med låg miljöpåverkan, men även äldre båtar kan vara fördelaktiga ur ett livscykelperspektiv, särskilt med tanke på fritidsbåtars generellt låga nyttjandegrad. Livscykelanalyser visar att fortsatt användning av befintliga båtar i vissa fall kan vara mer miljömässigt hållbart än nyproduktion av såväl traditionella som elektrifierade fritidsbåtar.

Mot denna bakgrund är det viktigt att de kriterier som ska styra avgiftsdifferentieringen vilar på ett brett och välgrundat underlag. Annars finns risk att styrmedlet får begränsad eller till och med oönskad effekt ur miljösynpunkt.

Bedömning ur social dimension

En miljödifferenterad hamnavgift kan uppfattas som orättvis om den leder till att båtägare med äldre båtar får högre avgifter samtidigt som elbåtsägare premieras. Syftet med avgiftsdifferentieringen är att minska fritidsbåtarnas miljöpåverkan, vilket i förlängningen bidrar till en bättre vattenmiljö. Detta gynnar invånarnas tillgång till rekreation och naturupplevelser i stadens närmiljö.

Samverkan

Grefab har informerat om ärendet i bolagets samverkansgrupp den 6 maj 2025.

Bilagor

1. Miljö- och klimatanvändens handlingar 2025-08-26 § 131
2. Grefab:s handlingar 2025-06-12 § 45

Ärendet

Ärendet är en redovisning av ett uppdrag i Göteborgs Stads budget 2024 till miljö- och klimatnämnden att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Beskrivning av ärendet

Hantering av uppdrag och beslut

Miljöförvaltningen har i samverkan med Grefab utrett hur en miljödifferenterad båtplatsavgift kan utformas och implementeras i Grefab:s verksamhet. Förvaltningen och bolaget har tagit fram likalydande tjänsteutlåtanden som har behandlats i miljö- och klimatnämnden respektive Grefab:s styrelse.

Grefab:s styrelse beslutade 2025-06-12 § 45 att godkänna återrapporteringen av uppdraget och att förklara uppdraget fullgjort. Miljö- och klimatnämnden beslutade vid sitt sammanträde 2025-08-26 § 131 att godkänna återrapporteringen av uppdraget och att förklara uppdraget fullgjort.

Miljö- och klimatnämnden beslutade även att hemställa till kommunfullmäktige att fatta beslut i linje med vad som framgår av tilläggsyrkande. Se rubrik nedan, Miljö- och klimatnämndens bedömning.

Utredning om hur en miljödifferenterad båtplatsavgift kan utformas och implementeras

Inom ramen för uppdraget genomfördes en omvärldsbevakning för att få en bild av andra hamnars avgiftsmodeller. En kunskapssammanställning som tagits fram inom det parallella uppdraget ”att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar” använts som underlag. Ärendet som återrapporterar det uppdraget är anmält till samma sammanträde i kommunstyrelsen som aktuellt ärende.

Omvärldsbevakning hamnavgifter och avgiftsmodeller

I dagsläget finns inga nationella miljödifferenterade hamnavgifter för fritidsbåtar i Sverige. Initiativ för att minska miljöpåverkan finns dock genom miljömärkning av hamnar (Projektet Eko Marina) och informationskampanjer riktade till båtägare om användning av alkylatbensin och godkända båtbottnfärger.

Finland har infört miljömärkningar för småbåtshamnar, där hamnar som uppfyller vissa miljökriterier får en miljöklassificering. I Tyskland finns initiativ där hamnar erbjuder rabatterade avgifter för eldrivna fritidsbåtar eller båtar med låga utsläpp. Nederländerna har implementerat miljödifferenterade avgifter i vissa hamnar, där avgifterna baseras på båtens miljöprestanda, såsom bränsletyp och avgasutsläpp.

Branschgemensamma miljökrav och register krävs

Utredningen konstaterar att branschgemensamma miljökrav och ett register över fritidsbåtar krävs för implementering av en miljödifferenterad hamnavgift.

En förutsättning för en lägre hamnavgift för en mindre miljöbelastande båt är att båten uppfyller vissa miljökrav. Relevant prestanda behöver finnas registrerad för sådana båtar. För närvarande finns ingen branschgemensam överenskommelse för fritidsbåtar som täcker vilka miljökrav och hur dessa krav bör viktas.

Branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar skulle underlätta framtagning av kriterier samt öka sannolikhet för acceptans hos båtägare genom att kriterier är transparenta. För att ta fram branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar krävs att relevanta aktörer som myndigheter, tillverkare, båtklubbar, Grefab och dess kunder med mera involveras i processen.

Idag saknas nationellt register för fritidsbåtar. Grefab bör ha tillgång till ett register över fritidsbåtar samt möjlighet att ta del av resultat från regelbundna besiktningar för att kunna följa båtarnas prestanda över tid och säkerställa att bedömningar är korrekta och aktuella. Ett nationellt register är att föredra framför ett lokalt då det underlättar för flera aktörer. Dessutom kan ett nationellt register vara mer kostnadseffektivt.

Undersökningens resultat och sammanställning i sin helhet

Undersökningens totala resultat och sammanställning finns i sin helhet i miljöförvaltningens tjänsteutlåtande i miljö- och klimatnämndens bifogade handlingar.

Miljö- och klimatnämndens bedömning

Miljö- och klimatnämnden bedömer att miljödifferentierade hamnavgifter kan fungera som ett styrmedel för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtssektorn. Genom att premiera mindre miljöbelastande båtar med ekonomiska incitament kan utvecklingen mot en mer hållbar båtanvändning påskyndas.

Nämnden bedömer vidare att för att styrmedlet ska få avsedd effekt krävs att avgiftsmodellen bygger på branschgemensamma och tydliga miljökriterier. Detta bedöms avgörande för att säkerställa transparens och legitimitet. Ett nationellt båtregister är att föredra framför ett lokalt då det bedöms vara mer kostnadseffektivt samt ger förutsättningar att underlätta för flera aktörer som försäkringsbolag, polis och tullmyndighet.

Ekonomiska styrmedel behöver kombineras med andra åtgärder för att nå full effekt. Det kan handla om informationsinsatser, rådgivning och tillgång till infrastruktur som gör det enkelt att välja rätt.

Nämnden bedömer att det finns möjligheter för Grefab att ta en ledande roll i omställningen. Det kan bidra till en positiv miljöprofil och stärkt attraktivitet utan att det behöver innebära ekonomiska risker, förutsatt att modellen utformas på ett genomtänkt och kostnadsneutralt sätt. Miljödifferentierade hamnavgifter bör ses som en strategisk investering i en grön omställning.

För att avgiftssystemet ska fungera som en faktisk drivkraft krävs reella skillnader mellan avgifterna för miljövänliga och mindre miljövänliga båtar. Eftersom båtköp innebär stora investeringar måste signalen om framtida driftskostnader vara tillräckligt stark för att påverka köpbeteenden. På sikt innebär det att mindre miljövänliga båtar kommer att bära en högre kostnad. Det är en nödvändighet för att modellen ska vara både effektiv och ekonomiskt hållbar.

Miljö- och klimatnämndens hemställan till kommunfullmäktige

I yrkandet som ligger till grund för hemställan lyfts bland annat att det i utredningen framkommer att flera hinder föreligger och att ett arbete för att kunna differentiera taxorna kräver arbete i flera steg. Miljö- och klimatnämnden ser ett behov av att påbörja detta arbete och sedan stegvis kunna utveckla det till effektiv styrning mot hållbarhet.

I de fall som Grefab önskar stöd i sitt arbete bör miljöförvaltningen bistå med detta så att Göteborgs Stad tydligt arbetar som en helhet mot gemensamma mål.

Vidare poängteras att avsaknaden av båtregister lyfts som ett av de stora hindren. Miljö- och klimatnämnden rekommenderar kommunfullmäktige att ge Grefab ett uppdrag att driva på för ett nationellt båtregister i de forum som Grefab ingår i och lyfta behovet till aktuella instanser.

Miljö- och klimatnämnden rekommenderar också kommunfullmäktige att uppdra åt Grefab att påbörja någon slags differentiering av avgiften. Idag differentieras avgiften på storlek på båtarna, och även om ett nationellt båtregister inte finns att tillgå har Grefab ett kundregister vilket borde kunna utvecklas något. En differentiering där elbåtar får lägre avgift är ett enkelt sätt att börja på. Det kan skapa en tydlig signal om ett arbete där hållbarhetskrav på båtarna kommer att öka över tid.

Yrkandet som ligger till grund för hemställan finns i miljö- och klimatnämndens bifogade handlingar.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att miljö- och klimatnämnden tagit sig an uppdraget i den omfattning som är rimlig utifrån rådande situation avseende avsaknad av branschgemensamma miljökrav och register över fritidsbåtar.

Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktige ska förklara uppdraget till miljö- och klimatnämnden att i samverkan med Grefab AB ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar som fullgjort.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2025-08-26

§ 131 Dnr MKN-2024-12741

Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterade båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar

Beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner återrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.
2. Miljö- och klimatnämnden förklarar kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar fullgjort.
3. Miljö- och klimatnämnden hemställer till kommunfullmäktige att fatta beslut i linje med vad som framgår av tilläggsyrkande från MP, S, V och C.

Tidigare behandling

Miljö- och klimatnämnden beslutade den 17 juni 2025 § 114 att bordlägga ärendet till mötet den 26 augusti 2025.

Handlingar

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2025-06-05

Tilläggsyrkande från MP, S, V och C daterat 2025-08-25

Yrkanden

Klara Holmin (MP) med instämmande av Maria Granath (C) yrkar bifall till tilläggsyrkandet från MP, S, V och C.

Tomas Holst (D) yrkar bifall till förvaltningens förslag och avslag till tilläggsyrkandet från MP, S, V och C.

Ajournering

Miljö- och klimatnämnden ajournerar mötet klockan 15.10-15.12.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på bifall till förvaltningens förslag och finner att nämnden bifaller förvaltningens förslag.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2025-08-26

Ordförande ställer proposition på bifall till tilläggsyrkandet från MP, S, V och C mot avslag på tilläggsyrkandet från MP, S, V och C och finner att nämnden bifaller tilläggsyrkandet från MP, S, V och C.

Protokollsanteckning

Ledamöterna från M, D och L antecknar bifogat yttrande till protokollet.

Handlingar skickas till

Kommunfullmäktige

Dag för justering

2025-08-29

Vid protokollet

Sekreterare

Jenny Magnusson

Ordförande

Klara Holmin (MP)

Justerande

Tomas Holst (D)

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla 2025-08-29.

Yrkande angående – Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierade båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Förslag till beslut

I Miljö- och klimatnämnden:

1. Miljö- och klimatnämnden hemställer till kommunfullmäktige att fatta beslut i linje med vad som framgår av detta yrkande.
2. I övrigt bifalles förvaltningens förslag till beslut

Yrkandet

Syftet med en differentieringen av båtplatsavgiften är att minska fritidsbåtarnas miljöpåverkan, vilket i förlängningen bidrar till en bättre vattenmiljö. Detta gynnar invånarnas tillgång till rekreation och naturupplevelser i stadens närmiljö i enligt tjänsteutlåtandet. Det framkommer att flera hinder föreligger och att ett arbete för att kunna differentiera taxorna kräver arbete i flera steg. Miljö- och klimatnämnden ser dock ett behov av att påbörja detta arbete och sedan stegvis kunna utveckla arbetet till effektiv styrning mot hållbarhet. I de fall som Grefab önskar stöd i sitt arbete bör Miljöförvaltningen bistå med detta så att Göteborgs stad tydligt arbetar som en helhet mot gemensamma mål.

Avsaknaden av båtregister lyfts som ett av de stora hindren. Här rekommenderar Miljö- och klimatnämnden kommunfullmäktige att ge Grefab ett uppdrag att driva på för ett nationellt båtregister i de samverkansforum som Grefab ingår i och lyfta behovet till aktuella instanser. En majoritet av partierna i Sveriges riksdag har vid olika tillfällen uttryckt behov av ett nationellt båtregister, och Grefab som är en stor aktör bland småbåtshamnarna kan bidra i opinionsbildningen för denna viktiga åtgärd.

Miljö- och klimatnämnden rekommenderar också kommunfullmäktige att uppdra åt Grefab att påbörja någon slags differentiering av avgiften. Idag differentieras avgiften på storlek på båtarna, och även om ett nationellt båtregister inte finns att tillgå har Grefab ett kundregister vilket borde kunna utvecklas något. En differentiering där elbåtar får lägre avgift är en enkel plats att börja, och skapar en tydlig signal om att ett arbete där hållbarhetskrav på båtarna kommer att öka över tid.

Yttrande, ärende 10

M, D, L, KD

2025-08-26

Diarienummer 2024-12741

Yttrande angående Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierade båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar

Yttrandet

I tjänsteutlåtande 2024-12741 förespråkar förvaltningen ett nationellt båtregister. Ett sådant har redan prövats men lades ner 1993. Vi ser ingen anledning att föreslå en åtgärd som redan har prövats och då inte föll väl ut.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-06-05

Diarienummer 2024-12741

Handläggare

Carin Ström

Telefon: 031-368 38 94

E-post: carin.strom@miljo.goteborg.se

Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierade båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner återrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.
2. Miljö- och klimatnämnden förklarar kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar fullgjort.

Sammanfattning

Miljö- och klimatnämnden och Grefab har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att utreda och ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar. Sammantaget visar utredningen att en miljödifferentierad hamnavgift kan vara en effektiv åtgärd för att minska fritidsbåtssektorns miljöpåverkan. Det förutsätter att det finns branschgemensamma miljökrav som säkerställer god acceptans hos båtägare, samt ett nationellt båtregister som gör det möjligt för hamnarna att på ett resurseffektivt sätt ta del av resultat från bedömningar och återkommande besiktningar av båtar, motorer och övrig utrustning. Ekonomiska incitament bör kombineras med andra åtgärder för att maximera miljönyttan. Exempel på åtgärder har identifierats inom ramen för uppdraget ”att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar”¹.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En miljödifferentierad hamnavgift utan ett nationellt båtregister bedöms innebära ökade administrativa kostnader för Grefab då detta kräver egen insamling av uppgifter som motortyp, motorstyrka och använt bränsle, vilket i förlängningen kan leda till höjda avgifter ut till Grefabs kunder.

¹ [att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar](#)

En framtida ökad elektrifiering av fritidsbåtsflottan kan skapa ökade intäkter för Grefab om investering i infrastruktur för elladdning sker och båtägare erbjuds laddning i hamnarna.

Bedömning ur ekologisk dimension

En miljödifferenterad hamnavgift kan bidra till en ökad andel miljövänliga fritidsbåtar. En sådan förändring har potential att minska utsläpp, buller och andra negativa effekter på vattenmiljö och ekosystem.

Elbåtar lyfts ofta fram som ett alternativ med låg miljöpåverkan, men även äldre båtar kan vara fördelaktiga ur ett livscykelperspektiv – särskilt med tanke på fritidsbåtars generellt låga nyttjandegrad. Livscykelanalyser visar att fortsatt användning av befintliga båtar i vissa fall kan vara mer miljömässigt hållbart än nyproduktion av såväl traditionella som elektrifierade fritidsbåtar.

Mot denna bakgrund är det viktigt att de kriterier som ska styra avgiftsdifferentieringen vilar på ett brett och välgrundat underlag. Annars finns risk att styrmedlet får begränsad eller till och med oönskad effekt ur miljösynpunkt.

Bedömning ur social dimension

En miljödifferenterad hamnavgift kan uppfattas som orättvis om den leder till att båtägare med äldre båtar får högre avgifter – samtidigt som elbåtsägare premieras.

Syftet med avgiftsdifferentieringen är att minska fritidsbåtarnas miljöpåverkan, vilket i förlängningen bidrar till en bättre vattenmiljö. Detta gynnar invånarnas tillgång till rekreation och naturupplevelser i stadens närmiljö.

Samverkan

Grefab har informerat om ärendet i bolagets samverkansgrupp den 6 maj 2025.

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden har i Göteborg Stads budget 2024 fått i uppdrag att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Miljöförvaltningen har i samverkan med Grefab undersökt hur en miljödifferenterad båtplatsavgift kan utformas och implementeras i Grefabs verksamhet. Förvaltningen och bolaget har tagit fram likalydande tjänsteutlåtanden som ska behandlas i miljö- och klimatnämnden respektive Grefabs styrelse.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Motion om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar

Uppdraget initierades 2021 genom en motion² från Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar.

Miljöförvaltningen bedömde att en sådan modell skulle kunna vara ett effektivt verktyg för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtar och föreslog att avgifterna skulle baseras på faktorer som bottenfärger, avfallshantering, användning av kemikalier, avgasrening, buller och typ av båtplats. Miljö- och klimatnämnden godkände förslaget i motionen³ (miljö- och klimatnämnden 2021-09-21 § 199).

Grefab behandlade samma motion⁴ (Protokollsutdrag med yttrande, Grefab 2021-09-15 § 72) och ansåg att omfattande utredningsinsatser och resurser skulle krävas för att utveckla kriterier för mindre miljöbelastande fritidsbåtar. Dessutom ansåg Grefab att de saknar verktyg och resurser som behövs för att på ett kvalitetssäkert sätt miljöklassa motorer, bottenfärg och båtar och att bolagets prissättning som baseras på båtens storlek, är en betydande och tydlig faktor i miljöfrågan för kunderna. Vidare konstaterade Grefab att de redan aktivt arbetar med flera åtgärder för att främja ett hållbart båtliv.

Kommunfullmäktige avstyrkte miljöpartiets motion⁵ (2022-02-24 § 20). I stället beslutades att Miljö- och klimatnämnden och Grefab får i uppdrag att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar.

Motion om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar

I en motion av Stina Svensson (FI), Helena Norin (MP) och Gertrud Ingelman (V) om en miljö- och klimatanpassad avgiftsmodell för båtplatser och uppläggningsplatser föreslås kommunfullmäktige att besluta att Miljö- och klimatnämnden och Grefab ges i uppdrag

² [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

³ [MKN r 2021–9995](#)

⁴ [Protokollsutdrag med yttrande, Grefab 2021-09-15 § 72](#)

⁵

[http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/\\$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement)

att utreda en ny avgiftsmodell för båtplatser och uppläggningsplatser. Modellen ska förutom längd och bredd på båten inkludera miljö- och klimataspekter. Avgiften för båtar med stor miljö- och klimatpåverkan ska öka till förmån för mindre miljöbelastande båtar⁶ (Handling 2022 nr 132).

I oktober 2022 lämnade miljö- och klimatnämnden sitt yttrande över remiss gällande en motion från Stina Svensson (FI), Helena Norin (MP) och Gertrud Ingelman (V). Målet var att skapa en avgiftsmodell som gynnar båtar med lägre miljö- och klimatpåverkan. Miljöförvaltningen bedömde att uppdraget kunde genomföras under ledning av Grefab. Miljö- och klimatnämnden avstyrkte motionen⁷ den 18 oktober 2022 (§ 197) med motiveringen: *”Ett likande uppdrag gavs från kommunfullmäktige i slutet av 2021. Arbetet pågår enligt uppföljning per september inom ramen för arbetet med god vattenstatus. Tanken och principen att förorenaren ska betala är god. Dock menar vi att detta blir dubbla uppdrag. Det är bättre att uppdraget som ligger ” Miljö-och klimatnämnden och Grefab får i uppdrag att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar” får föreslå de åtgärder som ger bäst nytta. Med hänvisning till ovan samt att inte bortprioritera annat planerat arbete avstyrker vi motionen. Kommunstyrelsen rekommenderade därefter att motionen skulle återtas, vilket beslutades den 25 januari 2023 § 74.*

I kommunfullmäktiges budget för 2024⁸, fick Miljö- och klimatnämnden i uppdrag att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Genomförande av uppdraget

Metod

Miljöförvaltningen har genomfört uppdraget i samverkan med Grefab. Inom ramen för uppdraget genomfördes en omvärldsbevakning för att få en bild av andra hamnars avgiftsmodeller. Vidare har en kunskapssammanställning som tagits fram inom uppdraget ”att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar”⁹ använts som underlag. Denna rapport behandlas i samma nämnd som aktuellt tjänsteutlåtande.

Kunskapssammanställning

Båtägarens och fritidsbåtssektorns miljöpåverkan

Sverige har cirka 760 000 fritidsbåtar, vilket gör landet till ett av de mest fritidsbåtstäta i världen. Fritidsbåtar bidrar till betydande miljöpåverkan, särskilt i grunda, vågskyddade områden. Fritidsbåtssektorn har stor påverkan både genom fysisk påverkan från bryggor och andra strukturer på land och i strandzon. Påverkan är stor genom utsläpp till luft, vatten och mark från motorer.

⁶ [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

⁷ [Göteborgs Stad Miljö- och klimatnämnden, protokoll](#)

⁸ [Göteborgs stads budget 2024](#)

⁹

[http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/\\$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement)

Många fritidsbåtar drivs med bensen- eller dieselmotorer utan avancerad rening. De släpper ut kväveoxider, kolväten, koldioxid och partiklar. Äldre tvåtaktsmotorer har extra höga utsläpp där upp till 30% av bränslet kan gå oförbränt ut i vattnet. Lokalt och särskilt i populära skärgårdsområden sommartid är påverkan extra stor. Utsläpp från motorer i allmänhet och tvåtaktsare i synnerhet. Påverkan ökar dessutom i takt med motorstorlek och antalet hästkrafter.

Varje år målas det med ca 700 000 liter båtbottnfärg på fritidsbåtar i Sverige. De mest använda aktiva substanserna i båtbottnfärg är olika kopparbaserade ämnen. Dessa substanser läcker ut och sprids i våra vatten¹⁰. Den bottenfärg som krävs på västkusten för att hålla båtbottnen fri från påväxt påverkar miljön olika beroende på fabrikat, färgtyp och hur den enskilde målar och hur ofta och hur mycket. Segelbåtar kan vara skonsamma så länge de seglar men kan även vara försedda med en bränsleläckande tvåtaktsmotor. Även en segelbåt kan målas med giftig färg och bli relativt miljöpåverkande sammantaget.

En enskild båtägares påverkan på miljön är beroende av flera faktorer som nyttjandegrad, val av bränsle och båtbottnfärg och om båtägaren målar ofta och hur mycket. Segelbåtar kan vara mer skonsamma så länge de seglar men de har en betydande miljöpåverkan om en 2-taktsmotor används. Den enskilde båtägaren kan dessutom minimera sin miljöpåverkan genom rätt hantering av spolvatten, sliprester, hantering av farligt avfall och toalettavfall.

Nuvarande avgiftsmodeller

I dagsläget finns inga nationella miljödifferentierade hamnavgifter för fritidsbåtar i Sverige. Dock pågår initiativ för att minska miljöpåverkan:

- Miljömärkning av hamnar: Projektet Eko Marina har utvecklat ett miljömärkningssystem för fritidsbåtshamnar baserat på kriterier som avfallshantering, utsläpp och energiförbrukning¹¹.
- Informationskampanjer: Myndigheter och organisationer informerar båtägare om miljövänliga val, såsom användning av alkylatbensin och godkända båtbottnfärger.

Finland har infört miljömärkningar för småbåtshamnar, där hamnar som uppfyller vissa miljökriterier får en miljöklassificering. Detta system uppmuntrar hamnar att förbättra sin miljöprestanda och erbjuder båtägare information om miljövänliga hamnalternativ. I Tyskland finns initiativ där hamnar erbjuder rabatterade avgifter för eldrivna fritidsbåtar eller båtar med låga utsläpp.

Nederländerna har implementerat miljödifferentierade avgifter i vissa hamnar, där avgifterna baseras på båtens miljöprestanda, såsom bränsletyp och avgasutsläpp. Detta system har visat sig effektivt för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtar. Systemet är decentraliserat och det saknas gemensam miljöklassificering.

Lägre hamnavgifter för en miljövänlig fritidsbåt

En förutsättning för en lägre hamnavgift för en miljövänlig båt är att båten uppfyller vissa miljökrav. För närvarande finns ingen branschgemensam överenskommelse för fritidsbåtar som täcker vilka miljökrav och hur dessa krav bör viktas. För fartyg däremot

¹⁰ [Regler om båtbottnfärg - Transportstyrelsen](#)

¹¹ [IVL+1Havsmiljöinstitutet+1](#)

används en rad olika index och kriterier kopplat till fartygets prestanda¹². Dock saknas koordinering då olika incitamentsystem gäller i olika hamnar.

För att kunna tillämpa en lägre hamnavgift för en miljövänlig fritidsbåt behöver relevant prestanda finnas registrerad. Idag saknas nationellt register för fritidsbåtar.

Det är svårt att bedöma fritidsbåtars individuella påverkan på miljön. Båtarna ligger i vattnet mellan maj och oktober och används i medeltal mellan 10–20 gånger varje år.

Vad krävs för implementering av en miljödifferentierad hamnavgift?

Branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar underlättar framtagning av kriterier samt ökar sannolikhet för acceptans hos båtägare genom att kriterier är transparenta. För att ta fram branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar krävs att relevanta aktörer som myndigheter, tillverkare, båtklubbar, Grefab och dess kunder med mera involveras i processen. Kraven bör baseras på studier av aktuella data om miljöpåverkan och relevant information från tillverkare. Riktlinjer bör anpassas till kraven och förankras hos berörda aktörer. Båtägare, båtklubbar och fritidsbåtshamnar behöver utbildas. Förslagsvis koordineras arbetet av fritidsbåtssektors intresseförening, SWEBOAT¹³.

Grefab bör ha tillgång till *ett register över fritidsbåtar* samt möjlighet att ta del av resultat från regelbundna besiktningar för att kunna följa båtarnas prestanda över tid och säkerställa att bedömningar är korrekta och aktuella.

Ett nationellt register är att föredra framför ett lokalt då det underlättar för flera aktörer. Försäkringsbolag, polis och tullmyndighet kan också dra nytta av informationen vilket kan underlätta brottsförebyggande arbete. Dessutom kan ett nationellt register vara mer kostnadseffektivt.

Möjlig hantering av reducerad båtplatsavgift

Det är möjligt att inrätta en miljöfond där båtägare kan ansöka om medel för båtar som de anser uppfylla kraven för låg miljöpåverkan. Det blir då båtägarens ansvar att beskriva båtens miljöpåverkan. Denna bedömning kan sedan värderas av miljöexperter kopplade till fonden. Utan branschgemensamma miljökrav riskerar dock denna lösning ge upphov till diskussioner med båtägare om vad som har mer eller mindre miljöpåverkan.

Förvaltningens bedömning

Miljödifferentierade hamnavgifter kan fungera som ett styrmedel för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtssektorn. Genom att premiera miljövänliga båtar med ekonomiska incitament kan utvecklingen mot en mer hållbar båtanvändning påskyndas.

För att styrmedlet ska få avsedd effekt krävs att avgiftsmodellen bygger på branschgemensamma och tydliga miljökriterier. Detta bedöms avgörande för att säkerställa transparens och legitimitet. Ett nationellt båtregister är att föredra framför ett lokalt då det bedöms vara mer kostnadseffektivt samt ger förutsättningar att underlätta för flera aktörer som försäkringsbolag, polis och tullmyndighet.

¹² [VTI PM 2022:9](#)

¹³ [Sweboat](#)

Ekonomiska styrmedel behöver kombineras med andra åtgärder för att nå full effekt. Det kan handla om informationsinsatser, rådgivning och tillgång till infrastruktur som gör det enkelt att välja rätt.

Miljödifferenterade hamnavgifter bör ses som en strategisk investering i en grön omställning. För Grefab finns möjligheter att ta en ledande roll i omställningen, vilket kan bidra till en positiv miljöprofil och stärkt attraktivitet – utan att det behöver innebära ekonomiska risker, förutsatt att modellen utformas på ett genomtänkt och kostnadsneutralt sätt.

För att avgiftssystemet ska fungera som en faktisk drivkraft krävs reella skillnader mellan avgifterna för miljövänliga och mindre miljövänliga båtar. Eftersom båtköp innebär stora investeringar måste signalen om framtida driftskostnader vara tillräckligt stark för att påverka köpbeteenden. På sikt innebär det att mindre miljövänliga båtar kommer att bära en högre kostnad – en nödvändighet för att modellen ska vara både effektiv och ekonomiskt hållbar.

Maria Jacobsson

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef

Protokoll nr 4

Sammanträdesdatum: 2025-06-12

Tid: 15:00

Plats: Teams

Paragrafer: § 38–49

Närvarande

Ledamöter

Arne Lindström V

Christina Backman M

Alex Hirschi C

Pontus Varga M §§ 45 – 49, (från kl. 15:08)

Rita Paparizou M

Marcus Hjalmarsson L

Ronny Eriksson FiA

Göteborg

Göteborg

Göteborg

Göteborg

Partille

Mölndal

Ale

Övriga närvarande

Anders Söderberg, VD

Ulf Dermark, sekreterare

Justeringsdag:

Underskrifter

Sekreterare

Ulf Dermark

Ordförande

Arne Lindström

Justerande

Christina Backman

§ 45 Ärendenummer GRE-2025-00023

Miljödifferentierade båtplatsavgifter

PM av den 5 juni 2025 upprättat av Miljöförvaltningen och Anders Söderberg hade varit utsänt.

Anders Söderberg gjorde en kompletterande föredragning och besvarade frågor från styrelsen.

Styrelsen beslutade att godkänna återrapporeringen av kommunfullmäktiges uppdrag av den 7 november 2024, § 451 till Miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs stads småbåtshamnar.

Styrelsen beslutade vidare att förklara kommunfullmäktiges uppdrag av den 7 november 2024, § 451 till Miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborgs stads småbåtshamnar fullgjort.

§ 46 Ärendenummer GRE-2025-00028

Förslag till åtgärder för ökad hållbarhet vid fritidsbåtshamnar

PM av den 5 juni 2025 upprättat av Miljöförvaltningen och Anders Söderberg jämte bilaga hade varit utsänt och Anders Söderberg gjorde en kompletterande föredragning samt besvarade frågor från styrelsen.

Styrelsen beslutade att godkänna återrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag av den 24 januari 2022, § 20 att med Miljö- och klimatnämnden inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar.

Styrelsen beslutade vidare att förklara kommunfullmäktiges uppdrag av den 24 januari 2022, § 20 till Grefab att med Miljö- och klimatnämnden inom ram ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar fullgjort.

PM

Utfärdat 2025-06-05

Diarienummer 2024–12741

Ärendenr. GRE-2025-00023

Handläggare

Carin Ström

Telefon: 031-368 38 94

E-post: carin.strom@miljo.goteborg.se

Malin Jarvind

Telefon: 031-368 58 11

E-post: malin.jarvind@grefab.se

Liselotte Torgersson

Telefon: 031-368 58 02

E-post: liselotte.torgerson@grefab.se

Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterade båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner återrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.
2. Miljö- och klimatnämnden förklarar kommunfullmäktiges uppdrag den 7 november 2024 § 451 till nämnden att med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar fullgjort.

Sammanfattning

Miljö- och klimatnämnden och Grefab har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att utreda och ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborgs Stads småbåtshamnar. Sammantaget visar utredningen att en miljödifferenterad hamnavgift kan vara en effektiv åtgärd för att minska fritidsbåtssektorns miljöpåverkan. Det förutsätter att det finns branschgemensamma miljökrav som säkerställer god acceptans hos båtägare, samt ett nationellt båtregister som gör det möjligt för hamnarna att på ett resurseffektivt sätt ta del av resultat från bedömningar och återkommande besiktningar av båtar, motorer och övrig utrustning. Ekonomiska incitament bör kombineras med andra åtgärder för att maximera miljönyttan. Exempel på åtgärder har identifierats inom ramen för uppdraget ”att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar”¹.

¹ [att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar](#)

Bedömning ur ekonomisk dimension

En miljödifferenterad hamnavgift utan ett nationellt båtregister bedöms innebära ökade administrativa kostnader för Grefab då detta kräver egen insamling av uppgifter som motortyp, motorstyrka och använt bränsle, vilket i förlängningen kan leda till höjda avgifter ut till Grefabs kunder.

En framtida ökad elektrifiering av fritidsbåtsflottan kan skapa ökade intäkter för Grefab om investering i infrastruktur för elladdning sker och båtägare erbjuds laddning i hamnarna.

Bedömning ur ekologisk dimension

En miljödifferenterad hamnavgift kan bidra till en ökad andel miljövänliga fritidsbåtar. En sådan förändring har potential att minska utsläpp, buller och andra negativa effekter på vattenmiljö och ekosystem.

Elbåtar lyfts ofta fram som ett alternativ med låg miljöpåverkan, men även äldre båtar kan vara fördelaktiga ur ett livscykelperspektiv – särskilt med tanke på fritidsbåtars generellt låga nyttjandegrad. Livscykelanalyser visar att fortsatt användning av befintliga båtar i vissa fall kan vara mer miljömässigt hållbart än nyproduktion av såväl traditionella som elektrifierade fritidsbåtar.

Mot denna bakgrund är det viktigt att de kriterier som ska styra avgiftsdifferentieringen vilar på ett brett och välgrundat underlag. Annars finns risk att styrmedlet får begränsad eller till och med oönskad effekt ur miljösynpunkt.

Bedömning ur social dimension

En miljödifferenterad hamnavgift kan uppfattas som orättvis om den leder till att båtägare med äldre båtar får högre avgifter – samtidigt som elbåtsägare premieras.

Syftet med avgiftsdifferentieringen är att minska fritidsbåtarnas miljöpåverkan, vilket i förlängningen bidrar till en bättre vattenmiljö. Detta gynnar invånarnas tillgång till rekreation och naturupplevelser i stadens närmiljö.

Samverkan

Grefab har informerat om ärendet i bolagets samverkansgrupp den 6 maj 2025.

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden har i Göteborg Stads budget 2024 fått i uppdrag att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Miljöförvaltningen har i samverkan med Grefab undersökt hur en miljödifferenterad båtplatsavgift kan utformas och implementeras i Grefabs verksamhet. Förvaltningen och bolaget har tagit fram likalydande tjänsteutlåtanden som ska behandlas i miljö- och klimatnämnden respektive Grefabs styrelse.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Motion om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar

Uppdraget initierades 2021 genom en motion² från Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar.

Miljöförvaltningen bedömde att en sådan modell skulle kunna vara ett effektivt verktyg för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtar och föreslog att avgifterna skulle baseras på faktorer som bottenfärger, avfallshantering, användning av kemikalier, avgasrening, buller och typ av båtplats. Miljö- och klimatnämnden godkände förslaget i motionen³ (miljö- och klimatnämnden 2021-09-21 § 199).

Grefab behandlade samma motion⁴ (Protokollsutdrag med yttrande, Grefab 2021-09-15 § 72) och ansåg att omfattande utredningsinsatser och resurser skulle krävas för att utveckla kriterier för mindre miljöbelastande fritidsbåtar. Dessutom ansåg Grefab att de saknar verktyg och resurser som behövs för att på ett kvalitetssäkert sätt miljöklassa motorer, bottenfärg och båtar och att bolagets prissättning som baseras på båtens storlek, är en betydande och tydlig faktor i miljöfrågan för kunderna. Vidare konstaterade Grefab att de redan aktivt arbetar med flera åtgärder för att främja ett hållbart båtliv.

Kommunfullmäktige avstyrkte miljöpartiets motion⁵ (2022-02-24 § 20). I stället beslutades att Miljö- och klimatnämnden och Grefab får i uppdrag att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar.

Motion om att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar

I en motion av Stina Svensson (FI), Helena Norin (MP) och Gertrud Ingelman (V) om en miljö- och klimatanpassad avgiftsmodell för båtplatser och uppläggningsplatser föreslås kommunfullmäktige att besluta att Miljö- och klimatnämnden och Grefab ges i uppdrag

² [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

³ [MKN r 2021–9995](#)

⁴ [Protokollsutdrag med yttrande, Grefab 2021-09-15 § 72](#)

⁵

[http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/\\$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement)

att utreda en ny avgiftsmodell för båtplatser och uppläggningsplatser. Modellen ska förutom längd och bredd på båten inkludera miljö- och klimataspekter. Avgiften för båtar med stor miljö- och klimatpåverkan ska öka till förmån för mindre miljöbelastande båtar⁶ (Handling 2022 nr 132).

I oktober 2022 lämnade miljö- och klimatnämnden sitt yttrande över remiss gällande en motion från Stina Svensson (FI), Helena Norin (MP) och Gertrud Ingelman (V). Målet var att skapa en avgiftsmodell som gynnar båtar med lägre miljö- och klimatpåverkan. Miljöförvaltningen bedömde att uppdraget kunde genomföras under ledning av Grefab. Miljö- och klimatnämnden avstyrkte motionen⁷ den 18 oktober 2022 (§ 197) med motiveringen: *”Ett likande uppdrag gavs från kommunfullmäktige i slutet av 2021. Arbetet pågår enligt uppföljning per september inom ramen för arbetet med god vattenstatus. Tanken och principen att förorenaren ska betala är god. Dock menar vi att detta blir dubbla uppdrag. Det är bättre att uppdraget som ligger ” Miljö-och klimatnämnden och Grefab får i uppdrag att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar” får föreslå de åtgärder som ger bäst nytta. Med hänvisning till ovan samt att inte bortprioritera annat planerat arbete avstyrker vi motionen. Kommunstyrelsen rekommenderade därefter att motionen skulle återtas, vilket beslutades den 25 januari 2023 § 74.*

I kommunfullmäktiges budget för 2024⁸, fick Miljö- och klimatnämnden i uppdrag att i samverkan med Grefab ta fram en modell för miljödifferenterad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnar.

Genomförande av uppdraget

Metod

Miljöförvaltningen har genomfört uppdraget i samverkan med Grefab. Inom ramen för uppdraget genomfördes en omvärldsbevakning för att få en bild av andra hamnars avgiftsmodeller. Vidare har en kunskapssammanställning som tagits fram inom uppdraget ”att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar”⁹ använts som underlag. Denna rapport behandlas i samma nämnd som aktuellt tjänsteutlåtande.

Kunskapssammanställning

Båtägarens och fritidsbåtssektorns miljöpåverkan

Sverige har cirka 760 000 fritidsbåtar, vilket gör landet till ett av de mest fritidsbåtsstäta i världen. Fritidsbåtar bidrar till betydande miljöpåverkan, särskilt i grunda, vågskyddade områden. Fritidsbåtssektorn har stor påverkan både genom fysisk påverkan från bryggor och andra strukturer på land och i strandzon. Påverkan är stor genom utsläpp till luft, vatten och mark från motorer.

⁶ [Göteborgs Stad kommunfullmäktige](#)

⁷ [Göteborgs Stad Miljö- och klimatnämnden, protokoll](#)

⁸ [Göteborgs stads budget 2024](#)

⁹

[http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/\\$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement](http://www4.goteborg.se/prod/Intraservice/Namndhandlingar/NamndhandlingarArkiv/SamrumPortalArkiv_2020-2022.nsf/C1258B1600733279C12587E600378EA3/$File/Handling_2021_nr_257.pdf?OpenElement)

Många fritidsbåtar drivs med bensen- eller dieselmotorer utan avancerad rening. De släpper ut kväveoxider, kolväten, koldioxid och partiklar. Äldre tvåtaktsmotorer har extra höga utsläpp där upp till 30% av bränslet kan gå oförbränt ut i vattnet. Lokalt och särskilt i populära skärgårdsområden sommartid är påverkan extra stor. Utsläpp från motorer i allmänhet och tvåtaktsare i synnerhet. Påverkan ökar dessutom i takt med motorstorlek och antalet hästkrafter.

Varje år målas det med ca 700 000 liter båtbottnfärg på fritidsbåtar i Sverige. De mest använda aktiva substanserna i båtbottnfärg är olika kopparbaserade ämnen. Dessa substanser läcker ut och sprids i våra vatten¹⁰. Den bottenfärg som krävs på västkusten för att hålla båtbottnen fri från påväxt påverkar miljön olika beroende på fabrikat, färgtyp och hur den enskilde målar och hur ofta och hur mycket. Segelbåtar kan vara skonsamma så länge de seglar men kan även vara försedda med en bränsleläckande tvåtaktsmotor. Även en segelbåt kan målas med giftig färg och bli relativt miljöpåverkande sammantaget.

En enskild båtägares påverkan på miljön är beroende av flera faktorer som nyttjandegrad, val av bränsle och båtbottnfärg och om båtägaren målar ofta och hur mycket. Segelbåtar kan vara mer skonsamma så länge de seglar men de har en betydande miljöpåverkan om en 2-taktsmotor används. Den enskilde båtägaren kan dessutom minimera sin miljöpåverkan genom rätt hantering av spolvatten, sliprester, hantering av farligt avfall och toalettavfall.

Nuvarande avgiftsmodeller

I dagsläget finns inga nationella miljödifferentierade hamnavgifter för fritidsbåtar i Sverige. Dock pågår initiativ för att minska miljöpåverkan:

- Miljömärkning av hamnar: Projektet Eko Marina har utvecklat ett miljömärkningssystem för fritidsbåtshamnar baserat på kriterier som avfallshantering, utsläpp och energiförbrukning¹¹.
- Informationskampanjer: Myndigheter och organisationer informerar båtägare om miljövänliga val, såsom användning av alkylatbensin och godkända båtbottnfärger.

Finland har infört miljömärkningar för småbåtshamnar, där hamnar som uppfyller vissa miljökriterier får en miljöklassificering. Detta system uppmuntrar hamnar att förbättra sin miljöprestanda och erbjuder båtägare information om miljövänliga hamnalternativ. I Tyskland finns initiativ där hamnar erbjuder rabatterade avgifter för eldrivna fritidsbåtar eller båtar med låga utsläpp.

Nederländerna har implementerat miljödifferentierade avgifter i vissa hamnar, där avgifterna baseras på båtens miljöprestanda, såsom bränsletyp och avgasutsläpp. Detta system har visat sig effektivt för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtar. Systemet är decentraliserat och det saknas gemensam miljöklassificering.

Lägre hamnavgifter för en miljövänlig fritidsbåt

En förutsättning för en lägre hamnavgift för en miljövänlig båt är att båten uppfyller vissa miljökrav. För närvarande finns ingen branschgemensam överenskommelse för fritidsbåtar som täcker vilka miljökrav och hur dessa krav bör viktas. För fartyg däremot

¹⁰ [Regler om båtbottnfärg - Transportstyrelsen](#)

¹¹ [IVL+1Havsmiljöinstitutet+1](#)

används en rad olika index och kriterier kopplat till fartygets prestanda¹². Dock saknas koordinering då olika incitamentsystem gäller i olika hamnar.

För att kunna tillämpa en lägre hamnavgift för en miljövänlig fritidsbåt behöver relevant prestanda finnas registrerad. Idag saknas nationellt register för fritidsbåtar.

Det är svårt att bedöma fritidsbåtars individuella påverkan på miljön. Båtarna ligger i vattnet mellan maj och oktober och används i medeltal mellan 10–20 gånger varje år.

Vad krävs för implementering av en miljödifferentierad hamnavgift?

Branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar underlättar framtagning av kriterier samt ökar sannolikhet för acceptans hos båtägare genom att kriterier är transparenta. För att ta fram branschgemensamma miljökrav för fritidsbåtar krävs att relevanta aktörer som myndigheter, tillverkare, båtklubbar, Grefab och dess kunder med mera involveras i processen. Kraven bör baseras på studier av aktuella data om miljöpåverkan och relevant information från tillverkare. Riktlinjer bör anpassas till kraven och förankras hos berörda aktörer. Båtägare, båtklubbar och fritidsbåtshamnar behöver utbildas. Förslagsvis koordineras arbetet av fritidsbåtssektors intresseförening, SWEBOAT¹³.

Grefab bör ha tillgång till *ett register över fritidsbåtar* samt möjlighet att ta del av resultat från regelbundna besiktningar för att kunna följa båtarnas prestanda över tid och säkerställa att bedömningar är korrekta och aktuella.

Ett nationellt register är att föredra framför ett lokalt då det underlättar för flera aktörer. Försäkringsbolag, polis och tullmyndighet kan också dra nytta av informationen vilket kan underlätta brottsförebyggande arbete. Dessutom kan ett nationellt register vara mer kostnadseffektivt.

Möjlig hantering av reducerad båtplatsavgift

Det är möjligt att inrätta en miljöfond där båtägare kan ansöka om medel för båtar som de anser uppfylla kraven för låg miljöpåverkan. Det blir då båtägarens ansvar att beskriva båtens miljöpåverkan. Denna bedömning kan sedan värderas av miljöexperter kopplade till fonden. Utan branschgemensamma miljökrav riskerar dock denna lösning ge upphov till diskussioner med båtägare om vad som har mer eller mindre miljöpåverkan.

Förvaltningens bedömning

Miljödifferentierade hamnavgifter kan fungera som ett styrmedel för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtssektorn. Genom att premiera miljövänliga båtar med ekonomiska incitament kan utvecklingen mot en mer hållbar båtanvändning påskyndas.

För att styrmedlet ska få avsedd effekt krävs att avgiftsmodellen bygger på branschgemensamma och tydliga miljökriterier. Detta bedöms avgörande för att säkerställa transparens och legitimitet. Ett nationellt båtregister är förutsättningar att underlätta för flera aktörer som försäkringsbolag, polis och tullmyndighet.

Ekonomiska styrmedel behöver kombineras med andra åtgärder för att nå full effekt. Det kan handla om informationsinsatser, rådgivning och tillgång till infrastruktur som gör det enkelt att välja rätt.

¹² [VTI PM 2022:9](#)

¹³ [Sweboat](#)

Miljödifferenterade hamnavgifter bör ses som en strategisk investering i en grön omställning. För Grefab finns möjligheter att ta en ledande roll i omställningen, vilket kan bidra till en positiv miljöprofil och stärkt attraktivitet – utan att det behöver innebära ekonomiska risker, förutsatt att modellen utformas på ett genomtänkt och kostnadsneutralt sätt.

För att avgiftssystemet ska fungera som en faktisk drivkraft krävs reella skillnader mellan avgifterna för miljövänliga och mindre miljövänliga båtar. Eftersom båtköp innebär stora investeringar måste signalen om framtida driftskostnader vara tillräckligt stark för att påverka köpbeteenden. På sikt innebär det att mindre miljövänliga båtar kommer att bära en högre kostnad – en nödvändighet för att modellen ska vara både effektiv och ekonomiskt hållbar.

Anders Söderberg
VD